

Nou model de sistema energètic. Bases, principis i criteris.

Tenim actualment (2017) un model energètic hereu de la revolució industrial amb les característiques pròpies d'aquesta. Això significa que les regles de funcionament i del mercat son encara les vigents abans de les regles pròpies del Segle XXI. De manera sintètica podem visualitzar-lo com:

El sistema dominant actual considera:

- L'energia com recurs il·limitat i el tracta com una mercaderia.
- Persona com consumidora d'energia, per tant ho mercantilitza.
- Sistema energètic tecnocràtic, per tant centralitzat i orientat a un oligopoli dominant.
- Fent servir aquest llenguatge estem contribuint a reproduir el sistema d'energia fòssil/nuclear dominant.

El sistema desitjable a construir:

- L'energia com bé comú, com l'aire i la natura.
- La persona com aprofitadora d'energia com ser humà.
- El sistema energètic democràtic: al servei de les persones i les comunitats, com protagonistes.

Podem visualitzar-ho en una taula:

Sistema energètic	Dominant sXX	Possible sXXI
Energia	Recurs/mercaderia	Bé comú
Acces a energia	Segons ingressos	Garantitzat
Persona	Consumidora	Productora/usuaria
Quina tecnologia	Centralitzada, bruta	Distribuïda, neta
Qui decideix	Una minoria (tecnocràcia)	La societat (democràcia)

Ens cal un sistema energètic i social, basat en aquests principis:

- 1.- Amb bases socials i democràtiques clares - Basat en fonts d'energia netes i renovables.
- Eficient en generació i en ús final.
 - Descentralitzat i distribuït.
 - Resilient.

- Gestionat per un gran nombre d'entitats al servei de la societat.
- on la cultura energètica és la regla i és una realitat l'apropiació social de l'energia.
- on l'energia s'empra amb eficiència i suficiència.

2.- Amb un control el més proper al ciutadà, per tant amb un control local: les comunitats han de tenir l'autoritat per prendre decisions sobre la seva economia energètica, sospesant no solament els costos de l'energia (inversió & operació) sinó els beneficis econòmics locals

3.- Accés equitatiu:

Totes les persones han de tenir garantit l'accés a la propietat de les tecnologies per a la captació, transformació i ús de les energies renovables locals (de forma individual i / o col·lectiva). A més han de tenir accés a l'autoritat de les xarxes

4.- Criteris socials: El Sol, el vent, l'aigua, boscos, etc. que discorren per una comunitat són béns comuns que pertanyen a tota la comunitat totes les persones residents en ella han de poder compartir la riquesa que genera el seu aprofitament.

5.- La clau per a un sistema energètic democràtic

- Una gestió no discriminatòria de les xarxes: usuaris, gestor, regles d'operació, generadors i subministradors d'energia, propietat, etc.
- Les regles de la xarxa han de permetre les transaccions d'igual a igual mitjançant amb un accés equitatiu.
- Uns preus transparents (energia, ús, xarxes, serveis que els usuaris puguin proveir a les xarxes)
- Els generadors i els subministradors d'energia no han de tenir la propietat de la xarxa ni gens d'interès en la seva gestió.
- La propietat de les xarxes ha de ser dels seus usuaris.

Dret i deures individuals i col·lectius per la producció i ús de les energies renovables.

Drets Constitucionals. Cal introduir en les disposicions constitucionals el dret individual i col·lectiu, de les persones físiques i jurídiques, de produir, emmagatzemar i vendre la seva energia produïda i com introduir-la a les xarxes energètiques del País.

Aquest dret no és molt diferent de d'altres ja consagrat com el lliure comerç o de la propietat individual i col·lectiva i molts altres similars.

Europa. S'ha de desenvolupar la visió pan-europea que indueix als governs les transposicions de la legalitat europea a les cadenes legislatives-executives de cada país membre, de les missions, les estratègies nacionals, els programes i els projectes el dret dels individus i les col·lectivitats a prendre les seves pròpies decisions respecte a la generació, distribució i consum d'energia, de manera que aquestes siguin apropiades a les circumstàncies ecològiques, social, econòmiques i culturals, i sempre que no afectin negativament a tercers.

Catalunya hauria de tindre les competències esmentades i així entrariem en horitzó nou, segur i integrador.

Drets:

- El dret a saber l'origen de l'energia que cadascú fa servir, l'alimentació és un exemple.

- El dret a saber els efectes ecològics i socials dels sistemes energètics que fan possible el subministrament d'energia a cada usuari final de serveis energètics.
- El dret a captar les fonts d'energia que es manifesten al lloc on es viu.
- El dret a generar la seva pròpia energia, regulant les condicions necessàries perquè aquesta activitat no sigui considerada com activitat lucrativa.
- El dret d'accés just a les xarxes.
- El dret a introduir a les xarxes l'energia generada in-situ.
- El dret a una remuneració justa per l'energia introduïda a les xarxes.

Responsabilitats:

- La responsabilitat d'informar-se.
- La responsabilitat d'exigir informació.
- La responsabilitat de generar l'energia amb les tecnologies de generació més eficients i més netes disponibles i a l'abast.
- La responsabilitat a emprar les tecnologies d'ús final de l'energia més eficients i a l'abast La responsabilitat d'emprar l'energia generada amb sentit comú i evitant malbarataments de tota mena.
- La responsabilitat d'autolimitar-se en l'ús de qualsevol forma d'energia
- La responsabilitat de ser solidari amb aquelles societats més desfavorides pel que fa tant a la generació com a l'ús final de l'energia.

Garantir aquests drets hauria d'esdevenir una de les tasques a les quals els governs haurien de donar la més absoluta prioritat.

Exercir aquestes responsabilitats hauria de ser considerat com el deure primordial de les persones responsables que vivim en un planeta on el Sol és la font d'energia de la qual depenem.

Cal potenciar i estructurar fonts de producció d'energia distribuïdes més enllà de la descentralitzada.

El model descentralitzat manté les jerarquies. Si s'elimina un node o un enllaç "descentralitzat" s'elimina a tots els que depenen d'ell. En canvi, si s'elimina un node o un enllaç del model distribuït tots els altres continuen connectats i funcionant. Conceptualment, les tipologies descentralitzades i les distribuïdes tenen comportaments molt diferents. El verdader objectiu és la xarxa distribuïda, assimilable a internet.

Caldrà crear una xarxa energètica distribuïda tipus ENERCAT.

Plans energètics locals.

Un aspecte fonamental és la distribució en alta potència i en baixa. La distribució té una afectació territorial evident. Les xarxes de transport de tota mena generen una ocupació i afectació del territori de manera no sostenible. Aquesta part del model és determinant en termes estratègics: l'alta distribució sobre el territori cal, en general, que sigui de control públic la baixa distribució cal que sigui, en general, privada. Aquest model trenca els monopolis verticals que tendeixen a la concentració i defugen el respecte medi ambiental.

Els deures energètics seran sempre presents en les diverses legalitats relatives al sector i als sectors connexes.

Cal desenvolupar la figura de les agregadores energètiques que gestionen l'energia d'una col·lectivitat (bloc, polígon, poble, barri, etc.) tant en els seus intercanvis interns (compres-vendes) com amb l'exterior.

Potenciar les xarxes de producció i distribució d'energia distribuïdes.

Els conceptes xarxa i distribució són complementaris. Internet és bon exemple de connectivitat homogènia, igualitària, distribuïda i democràtica. ENERCAT cal que ho sigui.

Xarxa distribuïda a partir de la producció energètica dels recursos energètics locals.

La societat local és essencial i exemplificadora de la producció energètica renovable. Té les facilitats que el territori comporta, espai per les infraestructures, millor insolació, millor facilitat per l'electrificació total del transport, etc. A més té una tradició associacionista contrastada, que és bàsica per la generació de bases de consum i producció suficients i eficients.

Exemplificació. Els països model han utilitzat les comunitats locals, de diverses grandàries, per exemplificar els objectius de la sostenibilitat proposats. Practicar la suficiència amb un aprofitament integral de les fonts renovables d'energia a escala local és un objectiu clar que l'administració deu donar-li suport. La generació de plans energètics locals és un bon full de ruta per a tot el país. Adoptar plans energètics

Implicació dels municipis en la governança energètica. Plans energètics locals. A la manera que hi ha plans territorials i urbanístics (que ara no contempen el fet energètic o altres com les comunicacions), en la governança del futur model energètic català és essencial la correcta implicació dels municipis en aquesta governança. Així, en un model distribuït de generació d'energia, cal fer èmfasi en el paper protagonista que han de tenir els governs locals en aquest nou model, com a productors i consumidors d'energia.

Instruments. Cal dotar els municipis d'eines que els permetin exercir el seu paper d'actors centrals en la transició energètica cap a un model descentralitzat i distribuït, i lligat al territori. En aquest sentit, per exemple, cal prestar-los suport per a l'assoliment dels objectius del Pacte dels Alcaldes per una energia sostenible, iniciativa promoguda per la Unió Europea. De la mateixa manera, la futura estructura de l'ARME haurà d'anar associada a una xarxa local d'agències energètiques.

El món rural. La implicació territorial de la governança del nou model energètic haurà de contemplar també dos àmbits territorials específics: les ciutats i el món rural. Pel que fa al món rural (via municipis, comarques, mancomunitats o a les figures de dret públic), cal aprofitar-ne el potencial per produir energies renovables i la seva voluntat d'esdevenir punt estratègic per a

la sostenibilitat energètica del país i com a element de dinamització de les economies locals, incloent-hi els mateixos consumidors. Caldren plans energètics territorials.

Les ciutats i Àrees Metropolitanas. Quant al paper de les ciutats, val a dir que l'energia és i serà bàsica per al seu funcionament i constitueix un element clau en relació a la qualitat de l'aire i a la seva qualitat ambiental. Assegurar l'abastament energètic de qualitat a les ciutats implica que la ciutadania tingui accés a l'energia que necessita, i això implica disposar d'infraestructures energètiques, incloent-hi capacitat de generació elèctrica renovable i emmagatzematge elèctric, en els espais urbans, que cal planificar i estructurar adequadament, així com poder generar energia de forma distribuïda, aprofitant els recursos propis. Caldren plans energètics urbans.